

FOLCLORISTICA BULGARĂ DIN 1950 PÎNĂ ASTĂZI

Dr. Tvetana Romanska-Vranska

În ultimii zece ani în folcloristica bulgară se prelucrează mai ales teme și probleme care au apărut în legătură cu schimbările radicale în viața istorico-socială și economică după 9 septembrie 1944, sau care n-au fost prelucrate suficient în trecut. Ca centre principale de cercetare în acest domeniu se remarcă câteva institute științifice, în primul rând Institutul Etnografic al Academiei Bulgare de Științe, cu secția de cultură spirituală și folclor (din 1958 numai secția de folclor), Institutul de Muzică și Institutul de literatură bulgară, pe lângă care s-au creat comisii de folclor. Un alt centru de studiere a folclorului este facultatea de filologie a Universității de stat din Sofia, unde se predă folclorul bulgar, rus și slav. În cadrul Uniunii Scriitorilor se desfășoară de asemenea o activitate susținută în domeniul folcloristicii, editându-se mai ales opere poetice populare. O anumită activitate folcloristică se duce și la Muzeul Etnografic din Plovdiv. O bogată arhivă de cîntece populare este adunată și la Radio Sofia.

Sarcinile muncii folcloriștilor din 1950 pînă astăzi se orientează în două direcții: 1) studierea operelor creației poetice populare; 2) înregistrarea și editarea de materiale noi.

Una din problemele centrale în folcloristica nouă bulgară este studierea și culegerea amănunțită și aprofundată a folclorului contemporan, care se creează în legătură cu cele mai noi evenimente istorice și cu construirea socialismului. De această problemă se ocupă G. Keremidciev, autor al unei serii de articole. O lucrare de generalizare a preocupărilor sale o constituie cartea *Съвременната българска народна песен, проучвания и образци* (Cîntecul popular bulgar contemporan, studii și materiale) (1958). Asupra cîntecului popular contemporan lucrează și Elena Stoin, care analizează caracteristicile lui în articolul *Съвременната българска народна песен* (Cîntecul popular bulgar contemporan), «Известия на Института за музика», I (1952). Împreună cu Ivan Kaciulev autoarea a publicat culegerea *Български съвременни народни песни* (Cîntece populare bulgare contemporane) (1958).

Ca urmare a interesului viu arătat de întreaga opinie publică bulgară față de luptele eroice ale poporului împotriva fascismului, în această perioadă au fost culese multe opere din folclorul *partizanilor*, răspîndite în masele largi populare. Multe dintre ele au fost studiate și popularizate. Un bogat material conțin culegerile *Българските народни партизански песни* (Cîntece populare

ale partizanilor bulgari), sub redacția Elenei Stoin (1957) și *Партизан за бой се стъга* (Partizanul se pregătește de luptă), sub redacția lui I. Koinakov (1958). Cîntecele populare ale partizanilor sînt studiate într-o serie de lucrări: *Принос към изучаването на българския партизански бит и фолклор* (Contribuție la studierea vieții și folclorului partizanilor. Pe baza materialelor din reg. Pleven și Loveci), (1954), de dr. Țvetana Vranska și Stefana Gheorghieva-Stoikova; *Народни песни в Пловдивския окръг на антифашистката борба* (Cîntece populare ale luptei antifasciste în regiunea Plovdiv), «Годишник на музеите в Пловдив», 1954, de I. Koinakov; *Революционные традиции в болгарских героических песнях (по материалам из Батака и Петрущицы)* (Tradițiile revoluționare în cîntecele eroice bulgare pe baza materialelor din Batak și Petruștița), «Советская Этнография», 1954, № I, de I. Koev; *Българските партизански народни песни* (Cîntece populare bulgare de partizani), «Български език и литература», anul I, nr. 2, 1958 (cu bibliografie) de Țvetana Romanska-Vranska. Folcloriștii bulgari acordă atenție și cîntecelor despre anul 1923, mai ales despre insurecția populară din septembrie, cit și celor închinată deținuților politici.

În legătură cu interesul față de trecutul eroic al poporului se studiază teme care privesc evenimente din istoria nouă bulgară — războaiul de eliberare ruso-turc, răscoala din aprilie (1876), răscoala de la Sfîntul Ilie (1903) și de la Schimbarea la față (1903).

Cîntecele despre războiul de eliberare ruso-turc sînt analizate de G. Keremidchiev în articolul *Руско-турската освободителна война в българските народни песни* (Războiul de eliberare ruso-turc în cîntecele populare bulgare), «Известия на Етнографския институт», nr. 2 (1955), și de Rosița Anghelova, în *Руско-турската война през 1877—78 г. и българската народна песен* (Războiul ruso-turc din 1877—1878 și cîntecul popular bulgar), în culegerea *Освобождението на България от турско иго — 1878—1958*, (Eliberarea Bulgariei de sub jugul turcesc — 1878—1958). Un material bogat și frumos prezentat conține culegerea *Български народни песни за Русия и Съветския Съюз* (Cîntece populare bulgare despre Rusia și Uniunea Sovietică), alcătuită de I. Kaciulev. Reflectarea răscoalelor de la Sf. Ilie și Schimbarea la față în folclorul popular cîntat este analizată în lucrările lui A. Primovski, *Преображенското въстание в поетическата памет на народа* (Răscoala de la Schimbarea la față în amintirea poetică a poporului) (1954) și *Преображенско въстание* (1903) (Răscoala de la Schimbarea la față, 1903) de către R. Anghelova în articolul *Неписаната биография на Гоце Делчев (Г. Делчев в народната поезия)* (Biografia nescrisă a lui Goțe Delcev). (G. Delcev în poezia populară), revista «Септември», anul 6, nr. 5. R. Anghelova prelucrează tema «Răscoala din aprilie în cîntecul popular bulgar», pentru care a cules un bogat material.

În general, în ultimii ani s-a făcut destul de mult pentru culegerea și cercetarea folclorului cîntat, apărut ca o reflectare a evenimentelor din istoria modernă și contemporană a Bulgariei. Datorită acestui fapt, cercetarea vechii poezii epice voinicești și haiducești a trecut oarecum pe planul al doilea. O contribuție mai serioasă în această privință o reprezintă studiile asupra unor cîntece voinicești ale lui Evghenii Teodorov, *Наслоявания в една българска народна епическа песен* (Stratificări într-un cîntec popular epic bulgar) și *Произход на песента за дете Дукадинче* (Origina cîntecului despre copilul Dukadince), «Известия на Етнографския институт», II (1955), în care

autorul analizează în mod just evoluția cîntecelor în raport cu dezvoltarea istorico-socială a poporului și dă o analiză amănunțită istorico-genetică. O încercare de studiere comparativă a cîntecelor haiducești slave de sud o reprezintă studiul Țvetanei Romanska-Vranska *Общи особености на българските и сръбските хайдушки песни* (Caracteristicile comune ale cîntecelor haiducești bulgare și sîrbești), «Славистичен сборник», II (1958). Tradițiile epice ale regiunii Dimitrov formează obiectul studiului Ștefanei Stoikova.

În legătură cu lămurirea problemei specificului creației poetice populare se ridică pe primul plan o altă problemă importantă, puțin analizată în folcloristică pînă în 1944, și anume studierea creației personale cîntate a creatorilor populari și a executanților talentați de cîntece populare. Apariția acestei probleme se datorește atenției deosebite, acordate de opinia publică culturală purtătorilor și propagatorilor creației populare. Ca materiale de o mai mare însemnătate pot fi citate *Три поколения народни певци* (Trei generații de cîntărețe populare), «Известия на Института за музика», I (1952) de Raina Kașarova-Kukudova; *Елена В. Янкова и песните на бесарабските българи* (Elena V. Iankova și cîntecele bulgarilor din Basarabia), «Известия на Института за музика», I (1952) de dr. S. Giugiev; *Дядо Маню-автор и изпълнител на народни песни от с. Маслово, Софийско* (Moș Mano—autor și executant de cîntece populare din satul Maslovo, reg. Sofia), «Известия на Етнографския институт», I (1953) de dr. Țv. Romanska-Vranska; *Народният певец дядо Вичо Бончев от с. Спасово, Чирпанско* (Cîntărețul popular Vicio Boncev din satul Spasovo, reg. Cirpan) (1954) de G. Keremidciev; *Музикално-фолклорни прозви в Пловдивското изложение през 1892 г.* (Manifestări muzicale-folclorice în expoziția de la Plovdiv din 1892), «Известия на Института за Музика», II (1955) de H. Vakareslki și A. Primovski. Toate aceste lucrări conțin observații și date prețioase care aduc un aport însemnat la rezolvarea problemei creației maestrilor populari ai cuvîntului și cîntecului.

În folcloristica contemporană bulgară se analizează, deși nu într-o măsură îndestulătoare, și problema relației dintre folclor și literatură. Mai serios se oprește asupra ei P. Dinekov în articolul său *Фолклорът и историята на българската литература* (Folclorul și istoria literaturii bulgare), în revista «Литературна мисъл», an I, nr. 6, 1956. În acest articol el susține părerea că folclorul bulgar de pînă acum nu se poate împărți pe perioade ca literatura bulgară, deoarece o serie de părți importante ale sale nu sînt studiate de ajuns. Raportul dintre folclor și literatură se analizează și în articolul lui V. Vălcev *По някои проблеми на българския фолклор и на литературата ни* (Asupra unor probleme ale folclorului bulgar și ale literaturii noastre), în revista «Ново време», nr. 3 (1958).

În afară de temele enumerate mai sus, folcloriștii bulgari se ocupă și de problemele care se leagă de alte creații din folclorul bulgar. Astfel, asupra ghicitorilor bulgare pregătește o lucrare amplă Stefana Stoikova. Proverbele sînt analizate în articolul Țvetanei Romanska-Vranska *Българските народни пословици с историческа тематика в сравнение с пословиците на останалите славянски народи* (Proverbele populare bulgare cu tematică istorică în comparație cu proverbele celorlalte popoare slave), «Славянска филология», Culegere de articole, III (1958). În legătură cu sarcina de cunoaștere a grupelor naționale străine din Bulgaria împreună cu cercetarea caracteristicilor

lor etnografice se studiază și folclorul lor, ca de exemplu folclorul rușilor-necrasovieni de către Тv. Romanska-Vranska, al karakacianilor de către V. Marianov.

În folcloristica bulgară contemporană se studiază încă prea puțin limba poetică și versificația populară. O anumită contribuție în această privință o constituie studiile Тvetanei Romanska-Vranska *Наименования на отвлечени понятия в произведенията на българското и македонското народно поетично творчество* (Denumirile noțiunilor abstracte în operele creației populare poetice bulgare și macedonene), «Известия на етнографския институт», II (1955) și *Думите добро и зло в българското народно поетично творчество* (Cuvintele bine și rău în creația populară poetică bulgară), în *Сборник в чест на 95-годишнината на проф. Ал. Т. Балан* (1954).

În perioada analizată se editează și culegeri prețioase de materiale folclorice. Între ele, locul cel mai important îl ocupă categoric vol. XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX din *Сборник за народни умотворения и народопис* (Culegere de creație populară orală și etnografie), cu materiale din masivul central muntos (Srednagora), Bulgaria de nord-est, din reg. Pirin și Trăn, culese de Zl. Тиџелкова — Војкова, L. Ralev, S. Rusakiev, I. Koev, frații Molerov și A. Martinov, sub redacția academicianului St. Romanski. Aceste culegeri sînt deosebit de prețioase, deoarece în ele sînt reprezentate complet prin folclorul lor diferite regiuni. O largă activitate de editare a materialelor muzicale o desfășoară Institutul de muzică, care a publicat cîntecele populare din regiunile apusene, înregistrate de V. Stoin, sub redacția lui R. Kașarova, două volume de cîntece din Bulgaria de nord-est înregistrate de V. Stoin, P. Stefanov și I. Kamburov, sub redacția lui R. Kașarova, El. Stoin și I. Kaciulev. În general, în cadrul institutului se înregistrează multe materiale muzicale noi, de către R. Kașarova, I. Kaciulev, El. Stoin, N. Kaufman, care publică numeroase articole și studii asupra folclorului muzical bulgar (cf., de exemplu, El. Stoin, *Народните песни на Странджанския край* (Cîntece populare ale regiunii Strangea), în culegerea *Комплексна научна странджанска експедиция през 1955 г. на Б.А.Н.* (Expediția științifică complexă a Academiei Bulgare de Științe din anul 1955, în regiunea Strangea) (1957) și altele. Un bogat material conține și culegerea *Македонски народни песни* (Cîntece populare macedonene) (1956) de K. Țărnușanov.

La culegerea operelor folclorului bulgar iau parte și colecționari de folclor voluntari, nespecialiști—activiști sociali și din domeniul educației din toate regiunile țării. Pentru a le da o orientare justă în muncă, Institutul Etnografic a editat în 1957 *Упътване за събиране произведения на устното народно творчество* (Îndreptar pentru culegerea operelor creației populare orale).

Un rol deosebit în popularizarea creației poetice populare într-un cerc cît mai larg de cititori îl au diferitele volume publicate de Uniunea Scriitorilor, ca de exemplu: *Пустата хурка дрянова — народни хумористични песни* (Afurisita furcă de corn — cîntece populare umoristice) (1952) de V. Vălcev, *Горолe, майко хайдушка* (Pădure, mamă de haiduc) (1953) de D. Osinin și I. Burin, *Дърво сталовато, битови народни песни* (Сорac rămuros, cîntece populare de viață) (1955) de D. Osinin, *Български народни приказки* (Povești populare bulgare) (1954) de V. Vălcev și altele. În această privință, este binevenită culegerea *Българско народно творчество* (Creația populară bulgară) (1950),

sub redacția lui G. Keremidciev cu o serie de articole de știință popularizată asupra problemelor și operelor folclorului bulgar.

În afară de operele, studiile, articolele și edițiile amintite în această scurtă trecere în revistă, în presa bulgară apar mereu un mare număr de articole, note și comunicări despre creația populară bulgară, care sînt o mărturie a interesului profund al opiniei publice bulgare. Aceasta este cu totul natural, dacă se are în vedere uriașa însemnătate a creațiilor artei și literaturii populare, care reprezintă una din manifestările cele mai prețioase ale culturii naționale bulgare, ce trăiește și se răspîndește în masele populare.